

Tusculum

2019
SOLIN-12

Tusculum

12

Solin, 2019.

Nakladnik

Javna ustanova u kulturi
Zvonimir Solin
Kralja Zvonimira 50
Solin

Za nakladnika

Tonči Čićerić

Glavni urednik

Marko Matijević

Uredništvo

Joško Belamarić
Nenad Cambi
Dino Demicheli
Josip Dukić
Arsen Duplančić
Miroslav Katić
Šime Marović
Dražen Maršić
Michael Ursinus

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak

Marko Grgić

Tisak

Jafra Print Solin

Naklada

500 primjeraka

Časopis je uvršten u podatkovne baze: ESCI (Emerging Sources Citation Index), DOAJ (Directory of Open Access Journals), AWOL (The Ancient World Online), Hrčak (Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske).

Izdavanje časopisa novčano podupiru Grad Solin,
Ministarstvo znanosti i obrazovanja i Županija splitsko-dalmatinska.

UDK 908(497.5-37 Solin)

Tiskana inačica: ISSN 1846-9469

Mrežna inačica: ISSN 1849-0417

Tusculum

Časopis za solinske teme

12

Solin, 2019.

Sadržaj

7-19	Nikola Cesarik	Viteški časnici i legijski centurioni (uz natpis CIL 3, 8736 iz Salone)
21-28	Silvia Bekavac	Rekonstrukcija karijere Tita Flavija Agrikole
29-33	Nenad Cambi	Ženska glava u kući u Paraćevim dvorima u Saloni
35-43	Ana Demicheli – Dino Demicheli	Dvije salonitanske stele kao spoliji na splitskom predjelu Pazdigrad
45-60	Dražen Maršić	Neka zapažanja i razmišljanja o izradi i funkciji elementa luka sa salonitanskom Tihom
61-84	Angela De Maria	Making borders – The Dalmatian «linea Nani» and the defence of Salona fort
85-99	Ivan Grubišić	Harambaša Galiot i doseljenici u Klis, Mravince i Vranjic
101-106	Milan Ivanišević	Oporuka župnika u Mravincima don Grge Peroša od 4. ožujka 1806.
107-118	Branko Metzger-Šober	San smrti
119-137	Mirko Jankov	»Drugi život« dvaju tradicijskih crkvenih napjeva <i>Puče moj (Prijekorâ)</i> u izvedbi <i>Vokalista Salone iz Solina</i>
139-160	Nada Topić	Nakladnička djelatnost Javne ustanove u kulturi Zvonimir Solin (1992. – 2018.)
161		Naputak suradnicima <i>Tusculuma</i>

Milan Ivanišević

Oporuka župnika u Mravincima don Grge Peroša od 4. ožujka 1806.

Milan Ivanišević
Kneza Višeslava 16
HR, 21000 Split
milan.ivanisevic@gmail.com

Priredivač ovoga arhivskog izvora transkribirao je glavni dio oporuke (talijanski je teško čitljiv), iz drugih je izvora prenio zapis u matičnoj knjizi oporučiteljeva rođenja i početka njegova svećeničkoga školovanja, a iz drugih izvora popis njegova župnikovanja. Iz oporuke je nabrojio sve spomenute osobe i o svakoj naveo neki poznati podatak; protumačio je imena nekih predmeta koje je oporučitelj nabrojio i opisao je njihovu namjenu.

Ključne riječi: Grgo Peroš (Kozarić), župnik, Mravince, oporuka, godina 1806.

UDK: 929.52:347.67(497.583Mravince)

Stručni članak

Primljeno: 10. lipnja 2019.

U matičnoj knjizi rođenih u Mravincima i Kučinama upisano je: *Vebrara na 15. 1763. Ja dom Andrija Jadrić parok ove c(rikve) S(vetoga) Ivana u Mravinci karsti sina Petra Kozarića i negove žene zakonite Mande, kum Jakov Bilinić, a kuma Jele, žena Jakova istoga Bilinića, ime ditetu Gargo, u c(rikvi) S(vetoga) Ivana u Mravinci.*¹ Ispod ovoga zapisa napisano je: *Ovih rečeni mali Gargo poče učit s kuratom dom Franom Novakovićem godišća G(ospodin)ova 1769. marča na 12.* Valja protumačiti nekoliko osoba iz ovih zapisa. **Andrija Jadrić** je župnik u Mravincima od 13. ožujka 1757. do 9. prosinca 1764., a **Frane Novaković** župnik od 8. travnja 1768. do 14. prosinca 1769. Novorođenom je Grgi otac **Petar**, rođen oko 1707. i dva puta je vjenčan: 24. studenoga 1732. s **Jelinom, kćeri Antona Zubića** (rođena oko 1708., umrla 10. srpnja 1752.), i 7. kolovoza 1752. s **Mandom, kćeri Jure Marojevića** (rođena 6. veljače 1729., umrla 17. kolovoza 1773.), a ona je Grgina majka. Petar je umro 24. studenoga 1768. Grgini su krsni kumovi iz roda **Bilinića (Tente)**. Oni su s Perošima u međusobnom kumstvu. **Jakov** je rođen 24. srpnja 1722., prvi put vjenčan oko 1742., drugi put vjenčan oko 1767., umro bez podataka) i prva mu je žena **Jelina, kći Ivana Lozića** (rođena 19. svibnja 1721., umrla 6. kolovoza 1766.). Druga mu je žena **Stana Stupalo** (rođena oko 1733., umrla 23. siječnja 1803.).

Grgo ima, iz prvoga očeva braka, brata **Jakova** (rođen 17. srpnja 1743., umro 14. siječnja 1820.) – to je Grgin brat iz oporuke, i brata **Matu** (rođen 28. siječnja 1735., umro 12. svibnja 1804.) – nije u Grginoj oporuci, jer je umro, a on ima sina **Stipu** (rođen 7. rujna 1769., umro 22. lipnja 1842.) – to je Grgin sinovac iz oporuke. Nisam u rodoslovlju prepoznao **Katu**, koju Grga u oporuci nabraja kao sestru kojoj ostavlja *skrigniu sarouitu*, a ta je Kata mogla biti i koludrica, jer je riječ *sestra* započeo pisati slovom *ç*. Pa kada već svećenika zove sinom, može i koludricu zvati sestrom. Poslije svojih *domachi* nabraja još do završetka oporuke nekoliko osoba. **Don Iuan Marinich**, župnik u Mravincima i Kučinama od 23. ožujka 1796. do 20. kolovoza 1797., u Kučinama od 1801. do 1806. **Don Mate Benzun**,² rođen u Vranjicu 9. veljače 1775., umro u Vranjicu 3. veljače 1840., u vrijeme Oporuke župnik u Vranjicu od 10. siječnja 1803. do početka 1808. **Don Iuan Roguglich** (rođen u Kučinama 18. kolovoza 1772., umro u Kučinama 24. srpnja 1854.), župnik u Kučinama 1811. **Xakan Matij Matkouich** (nema podataka). **Don Jozo Andrich**, župnik u Mravincima i Kučinama od 17. ožujka 1815. do 21. veljače 1839. **Don Iura Uarivodich**, župnik u Mravincima i Kučinama od 24. kolovoza 1803. do 17. studenoga 1803.³ **Barisa, sin Jacoua Tenticha (Bilinića)**, rođen 16. kolovoza 1770., oženjen

1 Split, Državni arhiv, matice, Mravince i Kučine, MKRVU 1715. – 1832. (HR-DAST-179/343, stari broj 143), list 34r. Podatak spominje B. Zelić-Bučan 1997, str. 49.

2 I. Grubišić 2014, str. 150.

3 I. Grubišić 2016, str. 121. Činjenica je njegovoga župnikovanja godine 1806. potvrđena u ovoj Oporuci: *a posridu Gni G(ospodi)na Kurata Don Iuru Uarivodichia*.

oko 1794., žena **Jela, kći Antona Drnasa** (rođena 30. svibnja 1772., umrla 8. svibnja 1838.), Bariša umro 12. listopada 1831. **Nicola Tentich, sin Jakova (Bilinića)**, rođen oko 1750., oženjen oko 1777., žena **Bara Terze** iz Kamena (rođena oko 1760, umrla 17. siječnja 1828.), o Nikolinoj smrti nema podataka. Grgino župnikovanje u Mravincima: od 8. siječnja 1790. do 1793., u Vranjicu od 20. veljače 1794. do 14. prosinca 1795. (po nepotpunim maticama), u Mravincima od 16. veljače 1800. do 26. prosinca 1801. i od 5. veljače 1804. do 15. listopada 1804.⁴ Umro je pet dana poslije napisane oporuke, 9. ožujka 1806.

Oporuka⁵

List 1r: *U ime Isusa. Amen. Godišta Gospodinoua 1806, marca na 4 U Mrauinčin.*

Jah Don Gargo Perosč, sin P(okojnog)a Petra Perosa, buduch od Godišta 43 naodechi se u velikoi bolesti a u dobru razumu Fala Gospodinu bogu, i buduchi se priblixalo urime da dadem razlog od prosastoga moga xiuglienja zasto çuiem Glas boxi K Ezehielu Gouorechi⁶ naredi Kuchiu tuuju zato nai paruo priporučujem Dusu moiui Gospodinu bogu i blaxenoi D(iuici) m(ariji) i moim suetim prokuraturom i molituum prauouirni Karschiana, a tilo moie materi zemgli koie xelin da bude pokopano kako se pristoi jednom misniku, to jest da bude vosak obilat i suakomu misniku koi bude na mom ukopu da mu se ima dati za ofertu⁷ L 12 i obid.

U paruo misto ostauglian stupom od Grada oniko koliko zapouida zakon za jedan put.⁸ Drugo ostaugliam suu starinu moim domachim kako se bude koga pristojalo po zakonu suakoga. Ostaulian bratu Jakou i sinoucu Stipi jedan sud uina da ona dua razdile na polovicu. Ostauglian Jakou çizme i chiurak.⁹ Ostauglian çestri Kati skrigniu sarouitu.¹⁰ Ostauglian sinu Don Iuanu Marinichia Forcir¹¹ da se spomigne duse moie.¹² Ostauglian sinu Don Mati Benzunu tabar¹³ i klobuk da se spomigne moje duse. Ostauglian Don Iuanu

*Roguglichiu jedan par postola. Ostauglian xaknu Mati Matkouichia tanku Festu.¹⁴ Ostauglian Jozi Andrichia uinograd na Ploçi¹⁵ sto sam kupija u gnegoua bratoçeta, i uola koi se naodi u gnega i ueliku pusku za ono sto me uirno i posteno sluxi i slusa. Ostauglian sue moje stecene sto sam ja steka stolom na uratu i moiom pomglom sue za moju Dusu da bude dato i od ono pet sudi uina sto se naodi u konobi da bude prodano i da se dade za moiui dusu i ono sue sto bude priteklo iza moga sprouoda da bude razdiglieno na tri dila to jest jedan dil za moju dusu, drugi dil u carkuu, treci dil dobrim ubozim. Od Duga koliko se ja mogu spomenut da nisam ja nikomu duxan a stoje meni ko duxan naodise u libru zapisano i stauglian moim prokuraturom da oni razuide koi mogu platiti da plate istim prokuraturom a koi ne mogu neka mole boga za moiui dusu. Sada oui sui zgor upisani stuari ostaugliam za prokuratura G(ospodi)na iuana Marinichia |**list 1v:** i G(ospodi)na Don Matu Benizuna, a posridu Gni G(ospodi)na Kurata Don Iuru Uarivodichia i moga brata Jakova da oni uprave ovom moiom naredbom. Na oua sua upisana sujdoci Barisa sin Jacoua Tenticha cinim crisc † Drugi Nicola Tentich sujdok çinim crjx † Neumjduchi j pisati Suidok ouom jah Don Mate Benizun buduchi moglien od zgor imenouanoga G(ospodi)na Don Garge za uspisat mu ouu naredbu i pisa kako naregiua isti prauedno suaka u uiru. Ja Don Jura Uarjuodich Curat od Mrauinaca slusa od usta isti Gospodina D(on) Garge Perosa tacho upisa j podpisa i peçatim s peçaton S(uetoga) juana u uiru.*

Oporuka Grge Peroša (Kozarića), sina Petra i Mande, kćeri Jure Marojevića, sačuvana u splitskom Državnom arhivu, pisana je hrvatski. Oporučitelj (ostavitelj) je svećenik o kojem je oporuka potvrdila mjesto i dan rođenja i smrti (Mravince, 15. veljače 1763. – Mravince, 9. ožujka 1806.), roditelje, živoga brata i sinovca od tada mrtvoga brata,

4 I. Grubišić 2016, str. 100, 101 (Peroš), 104 (Tente), 121 (župnici).

5 HR-DAST-180/AJC-III./svezak 12, broj 783.

6 U svetopisamskom tekstu o proroku Ezekijelu nisam našao riječ kuća, jer je to u novim prijevodima možda i neka druga riječ, a u latinskom je neprepoznatljiva.

7 Parčić 1908, str. 510 prevodi: »nudjanje, ponudjanje, prinosak«.

8 Nije sigurno čitanje riječi »put«. Na ovome je mjestu u oporukama naznačena ostavina za gradnju gradskih zidina.

9 Kratak gornji zimski kaput postavljen krznom.

10 Drvene škrinje bile su izvana i iznutra oslikane; likovni je sadržaj ovisio o vlasniku: mornar, cvijeće i slično.

11 Ova riječ ima različita tumačenja. Ivan Grubišić se sjeća iz djetinjstva da je to bio ležaj, poput klupe, na kojoj si se mogao ispružiti. M. Sesartić 2005, str. 99: »U škafetine, forcire, komone ili kako već to zovete, mećalo se među robon par lista suvoga duvana protiv moljaca.« G. Boerio 1960, str. 284: »Forzièr V. Baùl«, koju Parčić 1908, str. 94 prevodi : »putni kovčeg. sanduk«. D. Zelić 2011, str. 105: »metalne blagajne (forcieri; forcieretto) s kožnatim navlakama«.

12 »Spomen duše« je molitva, bogoslužna (euharistijska i časoslovna) ili izvan bogoslužja, za vječni pokoj, a naplata nije kupovanje oprosta, nego plaća koja pripada radniku: »U koju god kuću uđete, najprije recite: 'Mir kući ovo!' U toj kući ostanite, jedite i pijte što se kod njih nađe. Ta vrijedan je radnik plaće svoje.« (Luka, 10, 5-7).

13 G. Boerio 1960, str. 728: »Tabaro o Ferariol V. Tabbaro«, koju Parčić 1908, str. 816 prevodi: »plašt, ogrtač, kabanica«.

14 G. Boerio 1960, str. 790: »Vesta Veste, Gonella nera di seta«, koju Parčić 1908, str. 885 prevodi : »odjeća«, a valja dodati: svilena.

15 »Ploča je polje na sjeverozapadnim padinama mjesta. Veoma je čest toponim na našoj obali i obično se odnosi na kvalitetu, odnosno sastav tla, tj. ime nosi zbog ploča koje se nalaze u terenu.« (K. Lozić Knezović – M. Marasović-Alujević 2013, str. 136).

maritima: i bna fr malu Benigna: a povidu bni bna kuvata
 fr iura navitiditia i maga brata jakova da oni uprave ovom
 mejom narudbom
 Ja ova suo upisana sudoci
 Gerisa sin jacova tentika sinim cvjse _____ J+
 Trugi nicola tentik. sudok, sinim. cvjse _____ J+
 Neumj Duffi prioti
 Sudok suom iah fr mate benigna buduhi moftien od zgor inenoua
 noga bna fr garga za upisatnu ovinaradbu ipisa kako navegiva
 iste pravedno suaka uivim
 Ja don juva uavjuodik curat. od mvaunaca
 slusa od ustajisti gospodina. D. garga perosa tako
 upisa j pod ipisa j pagati m spozatom. s. juana
 rejuva

 E po: Alarpo 1806.
 Epalato.

 Stamela nome seguita dell' albrifol Tessa
 iore, e detto alle delibozioni profe
 da gto pgo. Trib. fusoma Ciuspange
 di Giacomo Neros fald. addocesso
 apposa la pml. Cadala Tessa ana
 ria nel lab. Alarpo alla ppa del
 Ngio figr. Siuele Ginge, e ordini
 suo litta, e pubblica. dame facta
 no farvuelio delz Anelli fr
 Giuseppe Manola, e Maria Ben
 Jon, Tessimoy
 Comparsa all' affe
 Giacomo Neros la maninge, il quale
 upa, dicta pml. Cadala Tessa ana

Slika 2
 Oporuka don Grge Peroša iz 1806., list 1v

svećeničko školovanje te krug nasljednika od kojih svaki prima točno opisan dio ostavine. U tom je krugu novac za gradske zidine, određen zakonom, i novac za dobre siromahe. Ostavina je opisana cjelovito i sadrži: nekretnine (vinograd) i pokretnine (dijelovi odijela: postole, čizme, svilena svećenička halja (talar), kratki krzneni kaput, ogrtač, klobuk); osobne stvari: puška; dijelovi namještaja: oslikana škrinja, ležaljka obložena kožom koja služi i kao blagajna; blago (životinje): vol; proizvodi, u konobi: šest posuda vina. Zanimljivo je kako ostavitelj opisuje način stjecanja ostavine: štolom na svom vratu, što znači sveće

-ničkom službom i svojom skrbi. U ostavinu ubraja i svoje dužnike upisane u posebnoj knjizi i određuje postupak upraviteljima ostavine: neka procijene tko može i tko ne može vratiti dug, onaj koji može, neka vrati dug upraviteljima, a onaj koji ne može, neka moli za ostaviteljevu dušu. Ta briga za dušu je posebno naglašena odredbom o postupku s vinom u konobi i naznakom pojedinim nasljednicima neka za primljenu ostavinu mole za ostaviteljevu dušu. Oporuka ima uvodni dio (invokaciju), naznačene nepismene svjedoke, koji se potpisuju pisanjem znaka križa, pisca oporuke i onoga koji ju pečatom potvrđuje.

Literatura

- G. Boerio 1960   Giuseppe Boerio (priredio), *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia 1829, anastatsko izdanje, Torino 1960.
- I. Grubišić 2011   Ivan Grubišić, *Svećenici u službi Župe svetoga Martina u Vranjicu od 1650. do 1911. godine*, Tusculum 4, Solin 2011, 137-157.
- I. Grubišić 2014   Ivan Grubišić, *Vranjički Benzoni*, Tusculum 7, Solin 2014, 125-164.
- I. Grubišić 2016   Ivan Grubišić, *Rodovi u Mravincima i Kučinama od 17. stoljeća do sredine 20. stoljeća*, Tusculum 9, Solin 2016, 83-124.
- K. Lozić Knezović –
M. Marasović-Alujević 2013   Katarina Lozić Knezović – Marina Marasović-Alujević, *Toponimija mjesta Mravince*, Folia onomastica Croatica 21, Zagreb 2012 (tiskano 2013), 121-146.
- M. Sesartić 2005   Mia Sesartić, *Solin sve u šešnest*, Solin 2005.
- D. A. Parčić 1908   Dragutin Antun Parčić (priredio), *Rječnik talijansko-slovenski (hrvatski). Drugo popravljeno i pomnoženo izdanje*, Senj 1908.
- D. Zelić 2011   Danko Zelić, *Faust Vrančić i dioba predmetâ iz ostavštine Antuna Vrančića u Šibeniku 1576. i 1579. godine*, Radovi Instituta za povijest umjetnosti 35, Zagreb 2011, 103-114
- B. Zelić-Bučan 1997   Benedikta Zelić-Bučan, *Od Kuka do Mravinaca. Predpovijest i povijest sela Mravince*, Split 1997.

Summary

Milan Ivanišević

The Testament of the parish priest of Mravince, rev. Grgo Peroš, of 4 March 1806

Key words: Grgo Peroš (Kozarić), parish priest, Mravince, testament, year 1806

The organiser of this archival source has transcribed the main part of the Testament (Italian language legible with difficulties). From other sources he has brought entry in the register of births of the testator and the records of the beginning of his clerical education, and from again other sources the list of his pastorate. From the very Testament he listed all the persons mentioned therein, for each of them stating some known information, has interpreted names of some objects listed by the testator and has explained their purposes.

Translated by Radovan Kečkemet

